

Des Grieux era ca toti francezii, adica vesel si politicos, atunci cind se cerea si-i convencia, si insuportabil de plisticos, cind inceta necesitatea de a fi vesel si politicos. Francezul e arareori politicos de la natura; e intotdeauna politicos parcă la comandă, din calcul. Dacă, de pildă, vede necesitatea de a fi fantezist, original, ieșit din comun, atunci fantezia lui, cea mai stupidă si mai nefrească, nu e decât reluarea unor tipare vecchi si de mult vulgarizate. Francezul natural constă din practicismul cel mai filistin, mai meschin si mai banal - pe scurt, e ființa cea mai plisticoasă din lume. După părerea mea, numai novicii si mai ales duducile rusoaice se lasă ademenite de francezi. Însă oricărui om cu scaun la cap îl sare de îndată în ochi si îl devine insuportabilă această rutină prefabricată a amabilității de salon, a degajării si veseliei.

— Am venit cu o problemă la dumneata, începu el cu un aer extrem de independent, dar, de altfel, politicos, si nu ascund că sunt un sol sau, mai bine zis, un mijlocitor din partea generalului. Cunoscind foarte prost limba rusă, ieri n-am înțeles aproape nimic; dar generalul mi-a explicat amănuntit și mărturisesc...

— Dar ascultați-mă, *monsieur* Des Grieux, îl intrerupsei eu, în chestiunea asta v-ați apucat să fiți mijlocitor. Eu, desigur, sunt „un ouăchitel” și niciodată n-am pretins la onoarea de a fi prieten apropiat al acestei case sau la alte relații deosebit de intime, aşa că de aceea nu cunosc toate circumstanțele; dar explicați-mi: oare dumneavoastră acum faceti întru totul parte dintre membrii acestei familii? Pentru că dumneavoastră, la urma urmei, vă implicați neapărat în toate, doriti să fiți de îndată mijlocitor...

Întrebarca mea nu i-a plăcut. Pentru că, era prea străvezie și nu voia să-l ia gura pe dinainte.

— Mă leagă de general în parte afacerile, în parte *unele circumstanțe speciale*, spuse el cu răceală. Generalul m-a trimis să te rog să renunți la intențiile dumitale de ieri. Tot ce ai plănit este, desigur, foarte intelligent; dar generalul m-a rugat să-ți argumentezi că nu vei reuși deloc; nu numai că baronul nu te va primi și că, în fine, are în orice caz toate mijloacele să se descotorosească de alte neplăceri din partea dumitale. Fii și dumneata de acord. Ia spune: la ce bun să continui? Generalul îți face promisiunca fermă că te va reprimi în casa lui la primul prilej favorabil și că pînă atunci îți trece salariul, *vos appointments*, în cont. E destul de convenabil, nu-i aşa?

I-am replicat foarte calm că se însală oarecum; că, poate, baronul nu mă va alunga, ci, dimpotrivă, mă va asculta și l-am rugat să mărturisească și el că pesemne a venit ca să se intereseze cum anume voi aborda această chestiune.

— O, Doamne, dacă generalul este atît de interesat, atunci, desigur, îi va face plăcere să afle ce și cum vei face. Asta-i atît de firesc!

M-am apucat să-i explic, iar el a început să asculte, tolânit, cu capul aplecat un pic spre mine, avind pe față o vizibilă umbră de ironică, pe care nu și-o ascundea. Îndebătute, se uită foarte de sus. Încercam din răsputeri să mă prefac că privesc problema din cel mai serios punct de vedere. I-am explicat cum, din pricina faptului că baronul i s-a adresat generalului cu o plîngere la adresa mea, ca și cum l-aș fi servitor generalului, în primul rînd m-a făcut să-mi pierd slujba și, în al doilea rînd, m-a tratat cu dispreț, ca pe o persoană care nu este în stare să răspundă de faptele sale și cu care nici nu merită să stai de

vorbă. Desigur, pe bună dreptate, mă simt ofensat; totuși, înțelegind diferența de vîrstă, de situație în societate și celelalte (în acest loc de-abia m-am abținut să nu rid), nu vreau să-mi mai asum o nouă faptă ușuratică, adică să-i pretind baronului de-a dreptul sau doar să-i propun să-mi dea satisfacție. Totuși, consider că am tot dreptul să-i prezint lui și mai ales baroanei scuzele mele, mai cu seamă că în ultimul timp mă simt într-adevăr bolnav, prost dispus și, ca să zic așa, fantzist și celelalte, și celelalte. Cu toate acestea, însuși baronul, adresându-i-scă în ajun, ceea ce este o jignire pentru mine, generalului și pretinzindu-i acestuia să mă dea afară din slujbă, m-a pus în situația că acum nu mai pot să-i prezint scuze lui și baroanei, pentru că și el, și baroana, și toată lumea vor crede că am venit cu scuze doar de frică și ca să-mi recapăt slujba. Din toate astea, rezultă că acum mă văd nevoit să-l rog pe baron să se scuze mai întii în fața mea – de pildă, să spună că n-a dorit cătuși de puțin să mă jignească. Și, după ce baronul va spune toate acestea, atunci și eu, având miinile dezlegate, îi voi prezenta scuzele mele cu înîma curată și cu sinceritate. Într-un cuvînt, am încheiat eu, nu-l rog pe baron decit să-midezlege miinile.

— Pliu, cîtă scrupulozitate și cîtă pedanterie! Și de ce te-ai scuza? Ei bine, fii de acord, *monsieur... monsieur...* că pui toate astea la cale dindins, ca să-i faci generalului în ciudă... sau, poate, ai niște scopuri anume... *mon cher monsieur, pardon, j'ai oublié votre nom, monsieur Alexis?... N'est pas?*¹

1. Dragă domnule, iartă-mă, (ti-am uitat numele, domnul Alexis?... Nu-i așa? (fr.).

— Dar dați-mi voie, *mon cher marquis*¹, pe dumneavaastră ce vă privește?

— *Mais le général...*²

— Și pe general ce-l privește? Ieri spunca că trebuie să se comporte la nu știu ce înaltime... și era atât de alarmat... dar n-am înțeles nimic.

— Există, aici există într-adevăr o imprejurare deosebită, sări Des Grieux cu gura pe un ton rugător, în care se simțea tot mai multă ciudă. O cunoști pe *mademoiselle de Cominges*?

— Adică pe *mademoiselle Blanche*?

— Da, pe *mademoiselle Blanche de Cominges...* și *madame sa mère*...³ Fii și dumneata de acord, generalul... într-un cuvînt, generalul e îndrăgostit și chiar... chiar, poate, aici va avea loc o căsătorie. Și în cazul acesta, imaginați-vă felurile scandaluri, istorii...

— Eu nu văd aici nici scandaluri, nici istorii, care să aibă vreo legătură cu căsătoria.

— Dar *le baron est si irascible, un caractère prussien, vous savez, enfin il fera une querelle d'Allemand*⁴.

— Scandalul mi-l va face mie, nu dumneavaastră, pentru că nu mai aparțin casci... (Mă străduiam dinadins să par că mai năting.) Dar, dați-mi voie, e hotărît că *mademoiselle Blanche* se căsătorește cu generalul? Ce mai aşteaptă? Vreau să spun: de ce să ne ascundă asta nouă, celor din casă?

1. Dragă marchize (fr.).

2. Dar generalul... (fr.).

3. Domnișoara Blanche de Cominges... și mama Domniei Sale (fr.).

4. Baronul este atât de irascibil, un caracter prusac, săii, în fine, va face un scandal tipic nemțesc (fr.).

— Nu vă pot... de fapt, încă nu-i cu totul... totuși... știi, așteaptă o veste din Rusia; generalul trebuie să-și aranjeze afacerile...

— A, a! *La baboulinka!*

Des Grieux mă privi cu ură.

— Într-un cuvînt, mă întrerupse el, îmi pun toate speranțele în amabilitatea dumitale înnăscută, contez pe inteligența, pe tactul... Asta, desigur, o vei face de dragul unci familiei în care ai fost primit ca o rudă, în care ai fost iubit, respectat...

— Ba să mă iertați, am fost alungat! Și acum afirmați că asta-i numai aşa, de ochii lumii; dar fiți de acord că, dacă vi se spune: „Eu, desigur, nu vreau să te trag de urechi, permite-mi să te trag de urechi de ochii lumii...” – nu-i aşa că ar fi aproape totuna?

— Dacă-i aşa, dacă nici o rugămintă nu te poate influența, începu el cu asprime și aroganță, atunci dă-mi voie să te incredințez că vor fi luate toate măsurile. Aici există autorități, vei fi expulzat chiar astăzi – *que diable! un blan-bec comme vous*¹ vrea să provoace la duel o persoană cum este baronul! Crezi dumneata că vei fi lăsat să-ți faci mendrele? Și, crede-mă, aici nu se teme nimeni de dumneata! Dacă te-am rugat, am făcut-o mai degrabă în numele meu, pentru că l-ai speriat pe general. Și oare chiar crezi că baronul n-o să-i poruncească lacheului să te alunge?

— Păi nu mă duc eu însuși, îi răspunsei cu extrem de calm. Aici vă înșelați, *monsieur* Des Grieux, totul va fi mult mai decent decât credeți.

1. Ce naiba, un bătețandru ca dumneata (fr.).

Chiar acum mă duc la mister Astley și am să-l rog să fie mijlocitorul meu, într-un cuvînt să-mi fie *second*¹. Acest om mă iubește și baronul îl va primi. Dacă nu sînt decît un *outchitel* și par a fi prin ceva *subalterne*, deci, în fine, lipsit de apărare, mister Astley este nepotul unui lord, al unui lord adevărat, asta o știți, al lordului Peebrock, și acest lord se află aici. Credeti-mă că baronul va fi politicos cu mister Astley și-l va asculta. Și, dacă nu-l va asculta, mister Astley va lua asta drept o jignire personală (știți ce tenaci sunt englezii) și va trimite la baron un prieten al său, iar el are prieteni buni. Așa că dați-vă scama că, poate, lucrurile nu vor sta aşa cum presupuneti dumneavoastră.

Francezul se sporic de-a binele; într-adevăr, totul semâna foarte bine a adevăr și, prin urmare, reieșea că eram în stare să stîrnesc o istorie.

— Dar te rog, începu el cu o voce întru totul imploratoare, renunță la toate astea! Parcă ti-ar plăcea că se iscă un scandal! Nu de satisfacție ai nevoie, ci de scandal! Am spus că ar putea ieși o poveste amuzantă și chiar intelligentă, ceea ce, poate, dumneata și dorești, dar, într-un cuvînt, încheie el, văzind că mă ridic și-mi iau pălăria, am venit ca să-ți înmînez aceste două cuvinte din partea unei persoane — citește, am fost însărcinat să aștept răspuns.

Spunînd asta, scoase din buzunar și-mi întinse un bilet mic, impăturit și sigilat.

De mina Polinei era scris:

„Mi s-a părut că ai intenția să continui această istorie. Te-ai supărat și începi să faci boroboate ca școlarii. Dar există aici motive speciale, pe

1. Secundant (fr.).